

รายวิชา ประวัติศาสตร์

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๔

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ผู้สอน

ครูจงรักษ์ แสนแอ่น

เรื่อง

การสถาปนา กรุงรัตนโกสินทร์

การสถาปนา กรุงรัตนโกสินทร์

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนสามารถอธิบายสาเหตุการย้ายราชธานี
จากกรุงธนบุรีมายังกรุงรัตนโกสินทร์ได้อย่างถูกต้อง

๒. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคง

และความเจริญรุ่งเรืองของไทย

ในสมัยรัตนโกสินทร์ได้อย่างมีเหตุผล

จุดประสงค์การเรียนรู้

๓. นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญ
ของการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี
ได้อย่างมีเหตุผล

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

เรื่อง การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

เผยแพร่โดย : พิพิธภัณฑ์ ราชดำเนิน

เผยแพร่วันที่ : May ๑๓, ๒๐๑๓

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=jNvdnNZXXqM>

คำถาม

๑. จากวิดิทัศน์กล่าวถึงสาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่องใด

การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๕
และสภาพความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่าง ๆ
ของกรุงรัตนโกสินทร์

คำถาม

๒. การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเป็นราชธานี
แห่งใหม่ของไทยได้รับอิทธิพลทางความคิด
และคติความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างบ้านเมือง
มาจากยุคสมัยใดเป็นสำคัญ

ตามแบบอย่างเมืองหลวงในสมัยกรุงศรีอยุธยา
ดังนั้น ลักษณะการวางผังเมืองรวมทั้งการก่อสร้าง
พระบรมมหาราชวังและสถานที่สำคัญต่าง ๆ
ล้วนได้รับอิทธิพลทางความคิด และคติความเชื่อ
ตามแบบอย่างกรุงศรีอยุธยาแทบทั้งสิ้น

คำถาม

๓. เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า-
จุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) ทรงย้ายราชธานี
จากฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา
มายังฝั่งตะวันออก

- ท่าเลที่ตั้งของกรุงธนบุรีมีชัยภูมิไม่เอื้อต่อการป้องกันข้าศึก
เมืองอยู่ในท้องคุ้งน้ำ เขตพระราชวังคับแคบ
- ส่วนทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยามีชัยภูมิที่ดี
เป็นพื้นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ขนาดกว้างใหญ่
- มีชุมชนชาวจีนอยู่อาศัยสร้างความเจริญมาก่อนแล้ว

คำถาม

๔. การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์
เป็นราชธานี ต้องอาศัยปัจจัยใดบ้าง
ในการช่วยสนับสนุนให้บ้านเมือง
มีความมั่นคงและความรุ่งเรือง
มาจนถึงยุคปัจจุบัน

- ภูมิศาสตร์
- ประวัติศาสตร์
- การเมืองการปกครอง
- เศรษฐกิจการค้า
- สังคมวัฒนธรรม

ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า-
จุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) ทรงปราบจลาจลภายใน
กรุงธนบุรี และสร้างความมั่นคงภายในประเทศแล้ว
พระองค์ทรงย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีซึ่งอยู่ทางฝั่ง
ตะวันตกมายังฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา
และตั้งชื่อใหม่ว่ากรุงเทพมหานคร

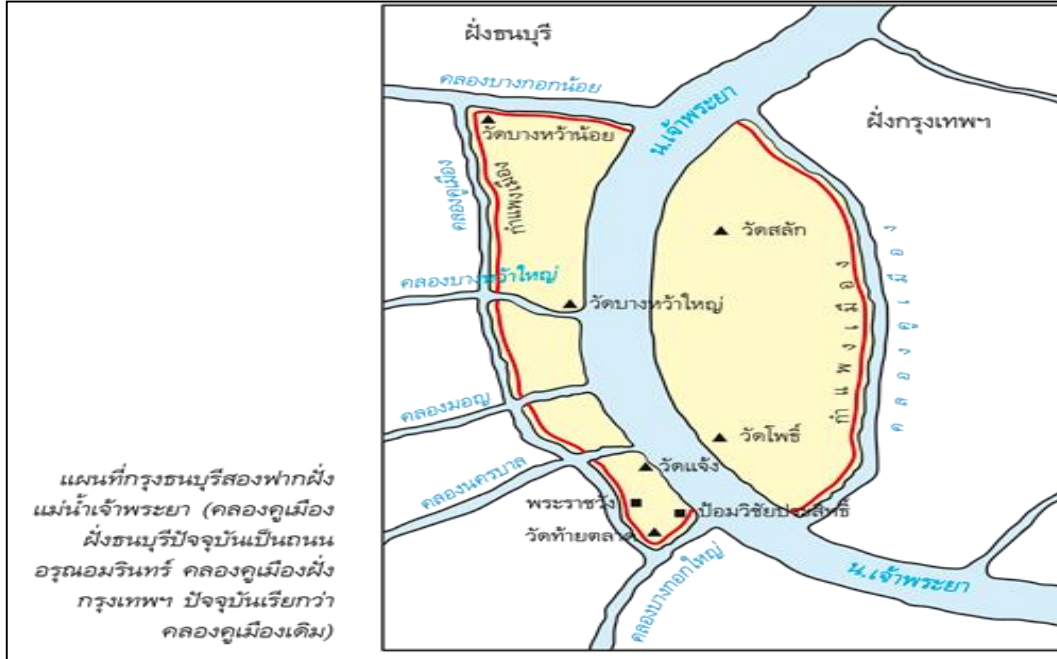
ร่วมกันอภิปราย

- การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานี
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคง
- ความเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัตนโกสินทร์

กรุงธนบุรี
ตั้งอยู่บริเวณใด
ของแม่น้ำเจ้าพระยา

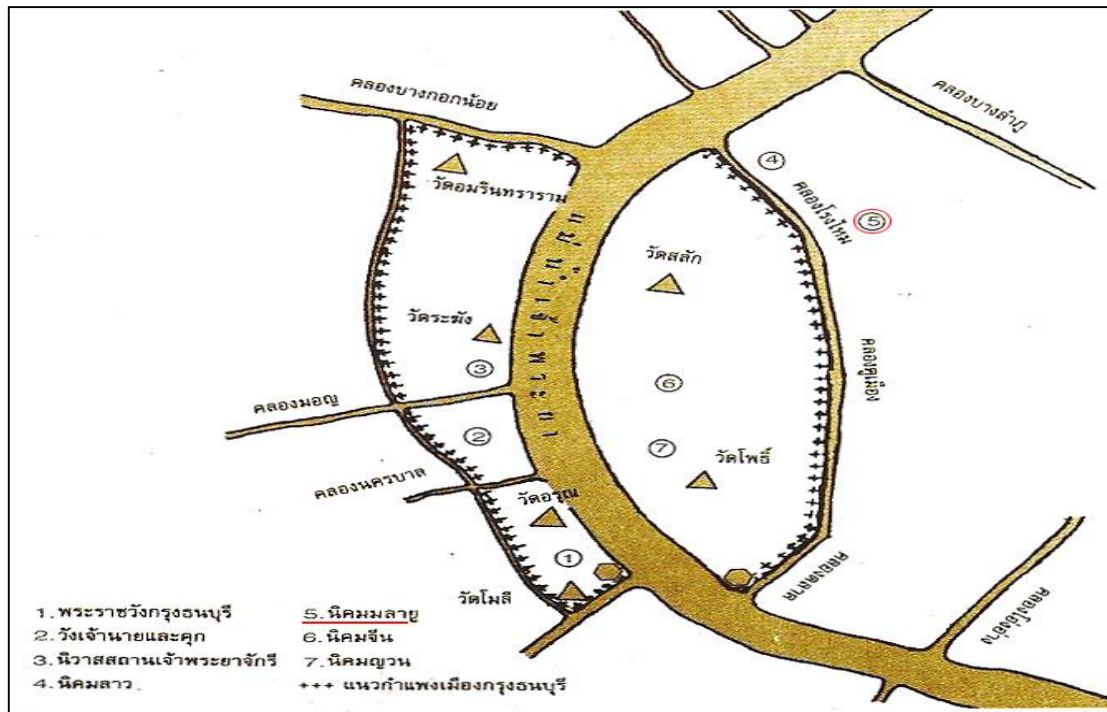
↓

ฝั่งตะวันตก
และทิศตะวันออก
ของแม่น้ำเจ้าพระยา

ภาพแผนที่กรุงธนบุรี

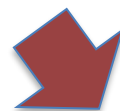
ที่มา: <http://www.truelookpanya.com/learning/detail/31352-043955>

ภาพแผนที่กรุงรัตนโกสินทร์

ที่มา: <http://alisuasaming.org/main/?p=2534>

กรุงรัตนโกสินทร์
ตั้งอยู่บริเวณใด
ของแม่น้ำเจ้าพระยา

ฝั่งตะวันออก
ของแม่น้ำเจ้าพระยา

พื้นที่กรุงธนบุรี

กับกรุงรัตนโกสินทร์

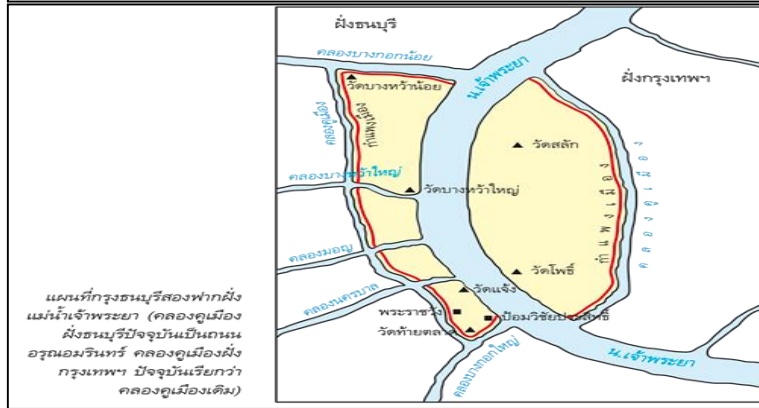
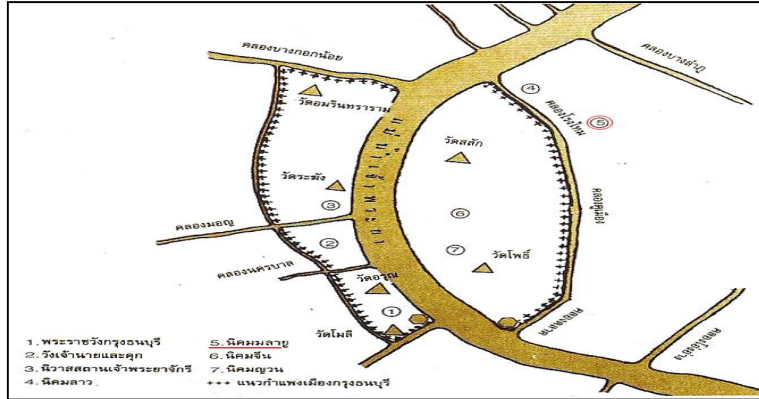
มีความแตกต่างกันอย่างไร

กรุงธนบุรีมีแม่น้ำผ่ากลางเมือง

ส่วนกรุงรัตนโกสินทร์

มีแม่น้ำอยู่ด้านตะวันตก

อ่านข้อความ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ข้อความที่ ๑

“...ฝั่งตะวันออกนั้นเสียแต่เป็นที่ลุ่ม เจ้ากรุงธนบุรีจึงได้ตั้งอยู่
ฝั่งตะวันตกซึ่งเป็นที่ยดอน แต่ฝั่งตะวันตกก็เป็นที่ยท้องคั่ง
น้ำเซาะทรุดพังได้อยู่เสมอไม่ถาวร...”

ที่มา: สุกิจิตต์ วงษ์เทศ. (๒๕๕๕). กรุงเทพฯ มาจากไหน: กรุงเทพฯ: ดรีม แคทเชอร์ค.

อ่านข้อความ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ข้อความที่ ๒

“...พระราชนิเวศน์มนเทียรสถานเล่าก็ตั้งอยู่ในที่อุปจาร (อยู่ใกล้)
ระหว่างวัดแจ้งกับวัดท้ายตลาด...”

ที่มา: สุจิตต์ วงษ์เทศ. (๒๕๕๕). กรุงเทพฯ มาจากไหน: กรุงเทพฯ: ดรีม แคทเชอร์ค.

อ่านข้อความ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ข้อความที่ ๓

“...อีกทั้งกรุงธนบุรีมีแม่น้ำอยู่กลางเมือง...”

ที่มา: สุนทรียะ วังษ์เทศ. (๒๕๕๕). กรุงเทพฯ มาจากไหน: กรุงเทพฯ:ดรีม แคทเชอร์ค.

อ่านข้อความ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ข้อความที่ ๔

“...ทางฝั่งตะวันออกเป็นที่ชัยภูมิดีกว่าฝั่งตะวันตก เพราะเป็นที่แหลม มีลำแม่น้ำเป็นขอบเขตอยู่กว่าครึ่ง ถ้าตั้งพระนครอยู่ทางฝั่งตะวันออก แม่น้ำเข้าคึกยกมาติดถึงชานพระนคร ก็จะต่อสู้ป้องกันได้ง่ายกว่าอยู่ข้างฝั่งตะวันตก...”

ที่มา: สุนทรียะ วังษ์เทศ. (๒๕๕๕). กรุงเทพฯ มาจากไหน: กรุงเทพฯ:ดรีม แคทเชอร์ค.

ร่วมกันอภิปราย ตามประเด็นคำถาม

จากข้อความที่ ๑ - ๓ ปรากฏสาเหตุใดบ้าง
ที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก-
มหาราช โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายราชธานี

๑. ที่ตั้งของกรุงธนบุรีอยู่บริเวณคู้่งน้ำของแม่น้ำเจ้าพระยา
จึงถูกน้ำกัดเซาะตลิ่งอยู่ตลอด

๒. พระราชวังเดิมของกรุงธนบุรีมีวัดขนานทั้งสองด้าน
คือวัดอรุณราชวราราม (วัดแจ้ง) และวัดโมลีโลกยาราม
(วัดท้ายตลาด) ทำให้ไม่สามารถขยายพระราชวังได้

๓. กรุงธนบุรีมีแม่น้ำกลางเมือง เป็นเมืองเอกแตก
ข้าศึกสามารถล่องเรือมาโจมตีได้ง่าย

ร่วมกันอภิปราย ตามประเด็นคำถาม

จากข้อความที่ ๔ เพราะเหตุใดจึงย้ายราชธานีมายังฝั่งตะวันออก

เพราะมีแม่น้ำเป็นปราการธรรมชาติ
กั้นกำแพงด้านตะวันตก

ใบงานที่ ๑.๑

เรื่อง การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์
และปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคง
และความเจริญรุ่งเรืองของไทย
ในสมัยรัตนโกสินทร์

ตอนที่ ๑ การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

คำสั่ง : ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์

๑. สาเหตุใดบ้างที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมายังกรุงรัตนโกสินทร์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. เพราะเหตุใด พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑)
ทรงเลือกย้ายราชธานีมาตั้งฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา

.....

.....

.....

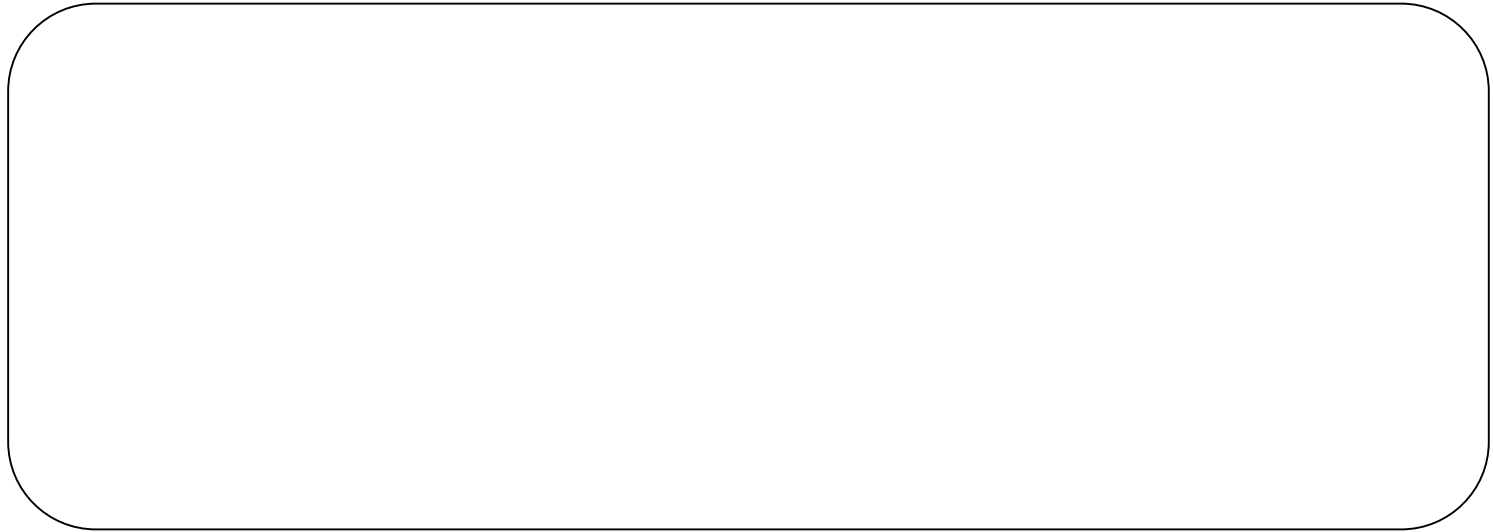
.....

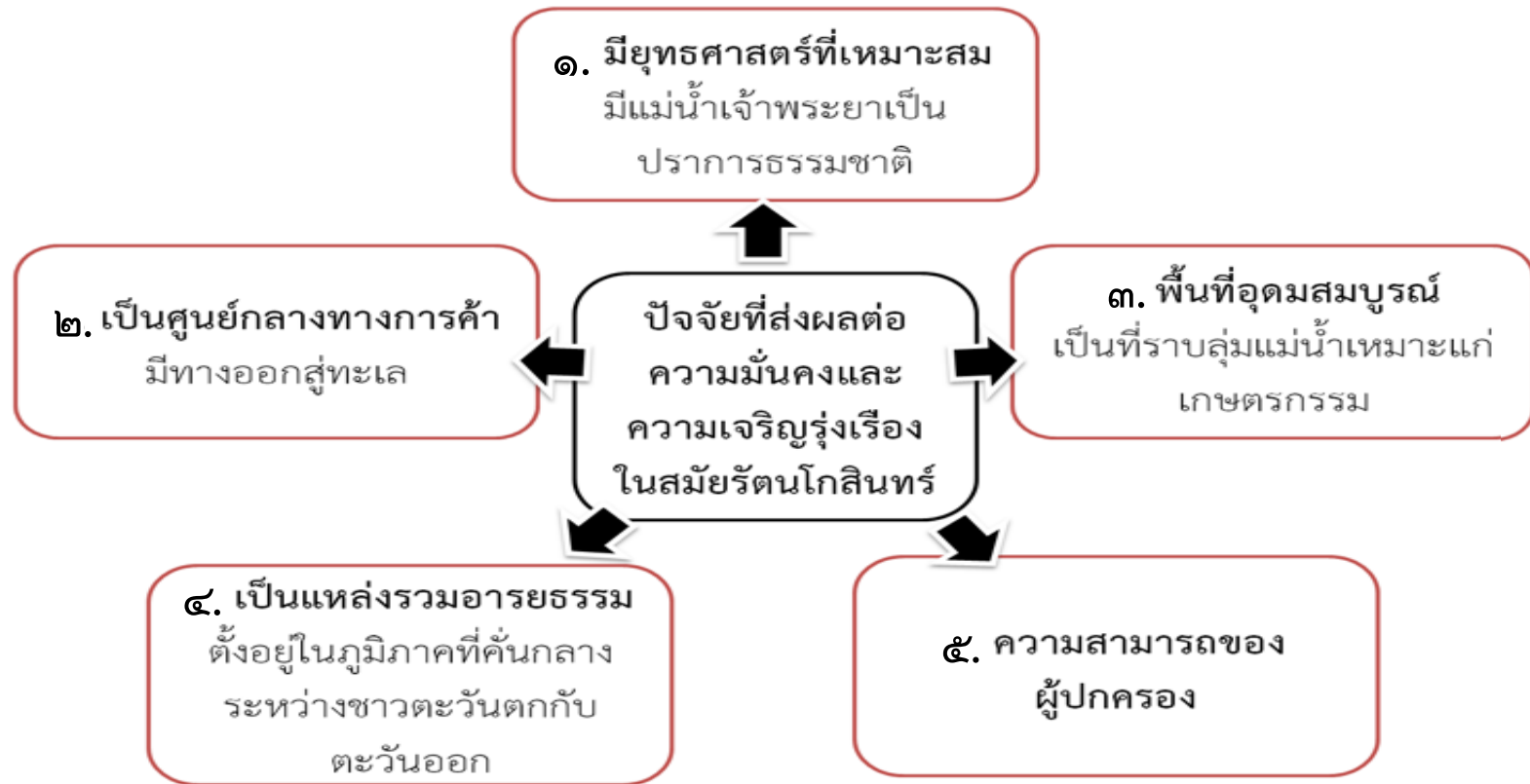
.....

.....

.....

ตอนที่ ๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัตนโกสินทร์
คำสั่ง : ให้นักเรียนวิเคราะห์และสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรือง
ในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นแผนผังความคิดลงในกรอบที่กำหนดให้

สรุป

การสถาปนาอาณาจักร
ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญใดบ้าง

ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมตามบริบทของสภาพแวดล้อม
ทางภูมิศาสตร์ สถานภาพ **วิสัยทัศน์** และความรู้
ความสามารถของผู้นำ สภาพทางการเมืองการปกครอง
เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมของบ้านเมืองนั้นเป็นสำคัญ

สรุป

การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์
เป็นราชธานีส่งผลต่อความเจริญ
ของบ้านเมืองในเวลาต่อมาอย่างไร

นับจากนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒๐๐ ปี
กรุงรัตนโกสินทร์มีพัฒนาการในด้านการเมืองการปกครอง
เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อย่างต่อเนื่องส่งผลให้ประชาชนทุกคนอยู่ดีมีสุข

สรุป

จากการเรียนรู้เรื่อง
การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์
ในคาบนี้ มีประเด็นใดที่นักเรียน
เข้าใจมากขึ้น หรือเกิดความรู้ใหม่
ที่ต่างไปจากเดิม

สรุป

ความรู้ความเข้าใจที่มากขึ้น
นักเรียนคาดว่าจะเกิดจาก
การเรียนรู้ในขั้นตอนใดในคาบนี้

ชั่วโมงต่อไป

การเมืองการปกครอง
สมัยรัตนโกสินทร์ก่อนการปฏิรูป

พ.ศ. ๒๔๓๕

